

TOWARZYSTWO NAUKOWE W TORUNIU
PRACE ARCHEOLOGICZNE NR 10

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

Wojciech Szulta

**Przeprawy mostowe
na ziemiach polskich w średniowieczu**

TORUŃ 2008

Spis treści

Wojciech Szulta (1964–2008)	7
Zagadnienia wstępne	9
Podstawa źródłowa	9
Stan badań i opracowań	10
Mosty jako urządzenia komunikacyjne	13
Rodzaje przepraw	13
Brody	15
Przewozy	16
Groble	17
Mosty	19
Rodzaje mostów	22
Klasyfikacja mostów	22
Rodzaje mostów drewnianych	24
Elementy konstrukcyjne mostów	26
Podpory	26
Przyczółki	27
Przyczółki w kształcie ścian oporowych	28
Przyczółki zatopione w nasypie	29
Filary	29
Jarzma pojedyncze	30
Jarzma podwójne	30
Przęsła	31
Izbice	33
Zarys historii budowy mostów	35
Budowa mostów w starożytności	35
Budowa mostów w średniowieczu	50
Mosty średniowieczne z terenów ościennych	69
Mosty na terenie Niemiec	69
Mosty w Czechach	81
Mosty na Rusi	83
Mosty na Litwie	85
Relikty mostów i ich konstrukcje	95
Badania archeologiczne nad mostami średniowiecznymi w Polsce	95
Odkrycia przypadkowe	95

Badania powierzchniowe i wykopaliskowe	97
Podwodne badania archeologiczne prowadzone na reliktach mostów	103
Kruszwica	104
Kołobrzeg	105
Mogilno	105
Bobęcin	106
Ostrówek	110
Ostrów Lednicki – most gnieźnieński	112
Ostrów Lednicki – most poznański	118
Zalesie	122
Betyń	124
Nętno	125
Suraż	128
Rodzaje znalezisk reliktyw mostowych	131
Analiza konstrukcji mostów	133
Mosty kamienne	133
Kłodzko – most św. Jana	134
Reszel	135
Bardo Śląskie	136
Łądek Zdrój – most św. Jana	136
Mosty drewniane	137
Bobęcin	140
Ostrówek	144
Mogilno	145
Ostrów Lednicki – most gnieźnieński	147
Ostrów Lednicki – most poznański	151
Nętno	152
Betyń	155
Zalesie	156
Łodygowo	158
Parsęcko	160
Konin	161
Giecz	162
Gdańsk	163
Bielsk Podlaski	165
Mosty pontonowe	165
Mosty miejskie	167
Wrocław	167
Poznań	167
Kraków – <i>Pons Regalis</i>	169
Toruń	169
Chronologia mostów średniowiecznych	171
Typy mostów z ziem polskich w średniowieczu	177

Technika budowy mostów	180
Budowniczość mostów średniowiecznych	180
Narzędzia stosowane przy budowie mostów	182
Siekiry i topory	182
Piły ręczne	184
Piły trackie	184
Świdry	184
Ciośla	185
Skoblica	186
Dłuta	187
Pałki ciesielskie	187
Klamry ciesielskie	188
Młot do ręcznego wbijania pali	189
Kafar	190
Narzędzia do wkręcania pali	191
Prace ciesielskie przy budowie mostów	193
Symbolika i znaczenie mostów	197
Symboliczna funkcja mostów	197
Mosty w tradycji ludowej	200
Znaczenie przepraw mostowych	201
Podsumowanie i postulaty badawcze	203
Bibliografia	207
Źródła	207
Literatura	208
Spis ilustracji	225